

Essay

Sub rosa - i fortrolighet

Beate Heide

klinisk pedagog, Trondheim

Sub rosa er et begrep som brukes om fortrolighet. Romerske festlokaler hadde gjerne rosemalerier i taket som en påminnelse om at det som ble sagt sub vino, skulle forbli sub rosa. I middelalderens rådssaler betydde en rose hengende fra taket at møtet var underlagt taushetsplikt. En rose på bordet indikerte at her foregikk det fortrolige samtaler – et sterkt signal at gjestene ved det bordet måtte få være i fred. De skulle ikke forstyrres, de som satt i fortrolighet under rosen. Noen ganger blir det fortrolige samtaler til uten rosen eller andre sterke symboler. Fortroligheten bare er der, sterkt til stede, og samtalen vandrer i sine egne retninger som følger hjertet. Det er fint å være i fortrolige samtaler. De beriker hjertet og er tankenes næring.

Å få fortrolighet er som å få en gave. Det er slett ingen selvfølge, så de ganger det skjer, er det som å bli eier av en diamant. Helt plutselig og uventet dumper historiene ned over meg – kanskje sånn

litt ut av det blå. Og helt uten at jeg har tenkt at det skal komme eller forstår at det er på vei. De bare kommer, naturlig og, forståelig nok, litt nølende og hakkende.

Sånn opplever jeg ofte selv å bli gitt fortrolighet. Når vanskelige historier fra mitt eget liv skal formidles, må jeg være modig og lite på at den jeg vil fortelle historien om meg til, tåler det. Ikke blir forferdet og flagger ut, blir taus eller, enda verre, går. Det føles alltid som et sjansespill å gi biter av meg selv til andre. Derfor verdsetter jeg det også så umåtelig høyt når jeg er den som får historier under rosen – i fortrolighet – når jeg minst venter det.

Våre fortellinger om det levde livet kommer i brokker og stykker. De viktigste historiene, de som berører oss mest, de forteller vi kanskje i full fart. Som om vi er redde for at historiene skal gjøre oss utålelige?

Det er ikke så mye hva en sier, men måten det fortelles på. Det levde livet er fylt av smerte, savn, lengsel og undring, av redsel, angst, følelse av tilkortkommethet og sinne. Det levde livet er en ekstrakt av oss selv, med alle våre gode sider og med alle våre feil og mangler. Historiene om oss er også historien om hvilke strategier vi bruker når livet buttrer imot. Det er slett ikke historier verken du eller jeg serverer i all slags lag. Det er historier vi sparer til de utvalgte. De vi er fortrolig med.

Under rosen kan slike historier fortelles

Da ligger det like mye i det usagte, i pausene, mellomrommene, i stemningsleiet og i det ordløse, det som jeg som tilhører bare sanser er der, uten helt å få med meg hva det er. Det er en del av samtalen og fortåelsesrammen for historien, men ikke helt til stede på samme måte som ordene.

De første gangene slike historier fortelles, er det mye smerte ved bare å vedkjenne seg at dette jeg forteller nå, det er også meg. Det er ikke alle historiene om oss selv vi er like glad i, eller fornøyd med. Noen ganger kaster livet oss ut i hendelser og setter oss i roller vi slett ikke er bekvemme med, eller har ønsket oss. I all sin brutalitet må vi likevel tåle, kanskje nettopp det vi ikke tåler, rollen som den forlatte eller den som svikter, rollen som eks uten at vi har ønsket den, rollen som medlem i en knust familie. Uansett hva jeg (eller du) gjør, så er faktumet like grimt. Når vi settes i roller vi ikke tåler, er vi uvillige til å vise dem frem. De er nederlagene våre, akilleshælen som fortsetter å blø i mange år. Det i mitt liv jeg ønsker ikke skulle finnes. Det jeg ville gi alt for at ikke var et irreversibelt faktum.

Det vondt-gode med å fortelle de smertelige historiene til andre – våge å bli møtt – er at vi også blir lyttere til våre egne fortellinger. Vi er like mye tilhører som forteller, og da skjer det noe rart. Det vonde blir plutselig mindre smertefullt. Etter hvert blir det også mulig å se nederlaget fra flere sider, se at det som opplevdes som svikefullt og forferdelig, ja – nesten ikke til å leve med, kan bli til noe bedre når sorgen over det tapte viker. Da kan nye horisonter tre frem. I enhver slutt ligger kimen til en ny begynnelse. Uansett hvor mørkt det ser ut, så vil det alltid komme noe nytt ut av brudd. Uansett hvor mørkt livet synes, så kommer en ny demring, som langsomt blir til dag.

Det er ikke alltid vi blir møtt. Det er ikke så lett for tilhøreren å vite hva fortelleren ønsker seg. Det er ingen merkelapp eller noe flagg som sender tydelige signaler om hva man ønsker seg fra tilhøreren. I vår vestlige verden er vi i tillegg så opptatt av å beholde kontroll at vi veldig sjelden bryter sammen i gråt eller fortvilelse når vi forteller vanskelige historier. Dersom det er viktig for deg eller meg med en spesiell type reaksjon; ja, da må vi faktisk tørre å be om det. Rart, for det opplagte blir ofte så banalt.

Ofta tenker vi at andre «vet» hva vi trenger, men sånn er det ikke. Ingen er inne i hodet ditt og kjenner på dine behov eller lengsler. Den eneste muligheten vi har, er å si det. Be om trøst når vi trenger det, be om godhet når det er nødvendig – eller en skulder å hvile på.

Vi bærer ofte masker for hverandre fordi vi er så skjøre og føler oss sårbare som mennesker. Å vise hvem vi er kan være både skummelt og avslørende. Tenk om den andre ikke liker meg når han

ser hvem jeg er, er en tanke mange har. Da er det lett å skjule seg bak en maske av likegyldighet (det er det motsatte av kjærlighet, forresten), av flåseri eller av snillhet. Som mennesker er vi både og – sammensatt av lys og mørke, godt og vondt. Jeg tror bestemt at om en ikke tar høyde for sine mindre positive sider, så blir diskrepansen mellom den en ønsker å være, og den en er, til slutt så stor at andre opplever en som en uekte person.

I fortrolighet.